

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1598

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 971

Kitap Adı: Kur'an Bütünlüğünde İsra Sûresi'nin Muhteva Analizi

Book Title: Content Analysis of Surah Isrâ in the Qur'anic Integrity

ISBN: 978-625-5576-25-5

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576255

Yazar | Author: Şeyma Gündüz | orcid.org/0000-0001-5672-8656

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 334

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB | Dinî ve kültürel konular: dinî kültür ve toplum | Religion & beliefs: Religion & society

BISAC: REL006670 | Din / İslam / Kuran Çalışmaları | Religion / Islam / Quranic Studies

THEMA: QRFD9 | İslam kutsal metin yorumları: Kur'an | Islam: commentaries on the Qur'an (tafsir)

LC: BP130.4 | Tefsir, Kur'an Yorumu | Koran. Criticism, interpretation, etc.

Atıf Bilgisi | Cite as: Gündüz, Şeyma. *Kur'an Bütünlüğünde İsra Sûresi'nin Muhteva Analizi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Kur'ân Bütünlüğünde İsrâ Sûresi'nin Muhteva Analizi

Dr. Şeyma GÜNDÜZ

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Şeyma GÜNDÜZ

Aslen Mardin’li olan Şeyma GÜNDÜZ, 1993 yılında Van’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Van’da tamamladı. 2012 yılında Tevfik İleri Anadolu İmam Hatip Lisesi’nden mezun oldu. 2017 yılında Ankara Üniversitesi İngilizce İlahiyat bölümünden, bölüm ikincisi olarak mezun oldu. 2018 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri, Tefsir Anabilim Dalında yüksek lisansa başladı, alanındaki yüksek başarısı vesilesiyle 2019’da bütünlük doktora programına girmeye hak kazandı. 2025 yılı Ocak ayında “Kur’an Bütünlüğünde İsrâ Sûresi’nin Muhteva Analizi” konulu tezini başarıyla savundu. Makaleleri ve bildirileri bulunmaktadır. Evli ve üç çocuk annesidir.

Şeyma Gündüz, originally from Mardin, was born in Van in 1993. She completed her primary and secondary education in Van and graduated from Tevfik İleri Anatolian Imam Hatip High School in 2012. In 2017, she graduated as the second-highest-ranking student from the Department of English Theology at Ankara University. In 2018, she commenced her graduate studies in the Department of Tafsir within the Institute of Social Sciences at Ankara University. Due to her outstanding academic performance, she was admitted to the integrated Ph.D. program in 2019. In January 2025, she successfully defended her doctoral dissertation titled “A Content Analysis of Surah al-Isrâ in the Context of Qur’anic Unity.” She has authored several articles and conference papers. She is married and the mother of three children.

Kitap Hakkında

Kur'ân Bütünlüğünde İsrâ Sûresi'nin Muhteva Analizi

Çalışmamız İsrâ sûresinin muhtevasını, verilmek istenen mesajlarını Kur'ân bütünlüğünde açıklama hedefiyle kaleme alınmıştır. Çalışmamız giriş, üç ana bölüm ve sonuçtan müteşekkildir. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, amacı, yöntemi ve planı ele alındıktan sonra çalışmanın kaynaklarına yer verilmiştir. Ayrıca giriş bölümünde İsrâ sûresi üzerine yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

Birinci bölümde Konulu tefsirin tanımına, teşekkülüne, çeşitleri ve yöntemine yer verildikten sonra önemi ve gerekliliğine yer verilmiştir. Ardından İsrâ sûresi hakkında genel bilgilere ve sûredeki konulara yer verilmiştir.

İkinci bölümde İsrâ sûresinin her ayetin Arapçasına ve mealine yer verildikten sonra klasik ve modern tefsir kaynakları ışığında âyetlerin tefsirine yer verilmiştir. Ayetin anlaşılmasına yardımcı olacak kelime ve kavramların tahlili yapılmış, ayetlerin varsa nüzûl sebepleri aktarılmıştır.

Üçüncü bölümde ise İsrâ sûresi Konulu tefsir yöntemiyle tefsir edilmiştir. Sûredeki konular farklı başlıklar altında Kur'ân bütünlüğünde ele alınarak incelenmiştir. Ayetlerdeki konuların gayesi ve mesajı en iyi şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İsrâ; Kur'ân; Muhteva; Analiz; Kur'ân Bütünlüğü

About the Book

Content Analysis of Surah Isrâ in the Qur'anic Integrity

Our study was written with the aim of explaining the content of the Surah Isra and messages of surah in the whole of the Qur'an. Our study consists of an introduction and three main sections and conclusion. In the introduction, the research topic, objectives, methodology, and overall structure are outlined, followed by a presentation of the sources that form the basis of the study. Also introduction section includes pre-studies on the Surah Isra.

In the first chapter; the definition, formation, types and method of thematic commentary has been given, followed by its importance and necessity. Then, general information about the Surah Isra and the topics of surah has been given.

In the second chapter, the verses of surah has been interpreted by the light of classical and modern tafsir sources after giving the text/matn and translation of each verse of the Surah Isra. The words and concepts that will help understand the verse have been analyzed, also if there is the reasons for the revelation of the verses have been explained.

In the third chapter, the Surah of Isra was interpreted using the method of thematic commentary. The subjects of the surah were examined in the context of the Quran under different headings. The purpose and message of the subjects in the verses have been tried to be revealed in the best possible way.

Keywords: Isra; Qur'an; Content; Analysis; Context of Qur'anic Unity

Saygıdeğer babacığma ve anneciğime ithafen...

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	13
--------------	----

GİRİŞ	17
Konu	17
Amaç, Yöntem, Plan	19
Literatür	23

BİRİNCİ BÖLÜM

KONULU TEFSİR VE İSRÂ SÛRESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	25
A. KONULU TEFSİR.....	25
1. Konulu Tefsir Tanımı ve Teşekkülü	25
2. Konulu Tefsir Çeşitleri ve Yöntemi	31
3. Konulu Tefsirin Önemi ve Gerekliliği	33
B. İSRÂ SÛRESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	36
1. İsimlendirilmesi ve Âyet Sayısı	36
2. Mekkî Oluşu ve Fazileti	36
C. İSRÂ SÛRESİNDE ELE ALINAN KONULAR	39

İKİNCİ BÖLÜM

İSRÂ SÛRESİ'NİN TECZİİ YÖNTEM İLE TAHLİLİ:

MEÂL VE TEFSİRİ.....	43
1. 1-22. Âyetlerin Metin Meâl ve Tefsiri	44
2. 23-48. Âyetlerin Metin Meâl ve Tefsiri	69
3. 49-69. Âyetlerin Metin Meâl ve Tefsiri	98
4. 70-88. Âyetlerin Metin Meâl ve Tefsiri	122
5. 89-111. Âyetlerin Metin Meâl ve Tefsiri	143

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSRÂ SÛRESİ'NDEKİ KONULARIN KUR'ÂN BÜTÜNLÜĞÜNDE

TAHLİLİ.....	163
A. SÛREDE YER ALAN İMAN ESASLARIYLA İLGİLİ MESAJLAR..	163
1. Tevhid.....	164

2. İlâhî Kitapları Tasdik	176
3. Nübüvvet	185
4. Ahiret	186
B. AHLAKÎ İLKELER BAĞLAMINDA VERİLEN MESAJLAR.....	193
1. Yakınlarla İlişkilerde Ahlakî Tutumlar.....	193
a. Anne, Babaya Karşı Ahlakî Tutum.....	194
b. Evlada Karşı Ahlakî Tutum.....	201
c. Akrabaya Karşı Ahlakî Tutum.....	202
2. Bireysel Ahlaka Yönelik İlkeler	204
a. Zinâdan Uzak Durmak	204
b. Başkalarının Kusurlarını Araştırmamak.....	206
c. Kibirlenmemek.....	209
d. İletişim Ahlâkı Bağlamında Nezaket ve Kırıcı Tutumlardan Kaçınma.....	211
3. Toplumsal Yapıya Yönelik Ahlakî İlkeler.....	214
a. Yetim Haklarının Korunması	215
b. Dar Gelirlilere Yardımcı Olmak.....	217
4. İktisadî Ahlak	219
a. İsrâf Etmeme.....	219
b. Ölçü ve Tartıda Güvenilirlik.....	221
c. Cimri Olmamak.....	224
C. İSRÂ SÛRESİNDE İNSANA VERİLEN DEĞER.....	227
1. İnsanın Üstün Yaratılışı.....	228
2. İnsan Canının Koruma Altına Alınması.....	230
D. İLÂHÎ KANUNLARLA İLGİLİ MESAJLAR	233
1. Müreffeh Bireylerin Taşkınılık Yapması.....	234
2. Bireylerin Başkalarının Suçlarından Sorumlu Olmamaları ..	237
3. Bollukta Şımarıklık Darlıkta Umutsuzluk	240
4. Herkesin Kendi Karakterine Göre Davranması.....	242
5. Toplumsal Farklılıklar.....	244
6. Dünya ve Ahiret Çabası	245
7. Kâinatın İşleyişindeki Nizam: Gece ve Gündüzün Rolü	248
E. TARİHÎ OLAYLARIN ANLATIMI İLE VERİLEN MESAJLAR.....	251
1. Kur'ân'ın Nüzûlünden Önce Meydana Gelen Olaylar.....	253
a. Âdem - İblîs Kıssası.....	253
b. Hz. Mûsâ'nın Risâleti ve İsrâiloğullarının Bozgunculuğu ..	256

2. Kur'ân'ın Nüzûlü Esnasında Meydana Gelen Olaylar.....	263
a. Müşriklerin İnkârcılığı.....	263
a.1. Vahdaniyetin İnkârı.....	263
a.2. Nübüvvetin İnkârı.....	265
a.3. Ahiretin İnkârı.....	269
b. Ruhun Mahiyetinin Sorgulanması.....	274
F. MUCİZELER DİLİYLE VERİLEN MESAJLAR.....	277
1. Geçmiş Peygamberlere Verilen Mucizeler.....	278
a. Hz. Salih'e Verilen Mucize.....	278
b. Hz. Mûsâ'ya Verilen Mucizeler.....	280
2. Hz. Muhammed'e Verilen Mucizeler.....	285
a. Kur'ân Mucizesi.....	286
b. İsrâ Hadisesi.....	291
G. HZ. MUHAMMED'E UYARI VE TAVSİYELER İŞİĞİNDE VERİLEN MESAJLAR.....	298
1. Hz. Peygamber'e Uyarılarda Ümmetine de Uyarı Yapılması.....	298
2. İnanmayanlara Aldanmama Tavsiyesinin İnsanlar Üzerinde Etkisi.....	300
3. Gece Namazı.....	301
4. Doğruluk Tavsiyesi.....	304
SONUÇ.....	307
KAYNAKÇA.....	313
DİZİN.....	329

ÖN SÖZ

İlim Ehlinin İstifade Etmesini Umduğum Çalışmamı Tamamlama İmkân Veren ve Beni Bu Alanda Araştırmacı Kılan, Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla

Allah (c.c.) insanlara tevhid ekseninde kendi zatını bilmeye ve birlemeye olanak sağlamaları ve erdemli bir yaşam sürerek ebedi hayatlarını kazanmaları için peygamberler vasıtasıyla kitaplar indirmiştir. İnsanlığın hidâyeti için indirilen son vahiy, Hz. Muhammed'in en büyük mucizesi olan Kur'ân-ı Kerim'dir. Gönderilen her kitap keyfi uygulamalara maruz kalarak tahrife uğramışken, tüm insanlığa hitap eden ve son ilâhî kelam olması hasebiyle diğer kutsal kitaplardan ayrıcalıklı ve mukaddes bir konuma sahip olan Kur'ân-ı Kerîm, kıyamete kadar tek bir harfinin bile değiştirilemeyecek olması sebebiyle ilâhî bir koruma altındadır. Kur'ân, yirmi üç yıllık süreçte satırlara ve sadırlara kazınması, insanların rahatça âyetleri anlayıp uygulaması için inmiştir.

Vahiy sürecinde Hz. Peygamber'in sözlü ve fiilî beyanlarıyla eş zamanlı olarak başlayan tefsir faaliyetleri vahyin ilk muhatapları olan sahabe ve onların yolunu takip eden tabî'n nesliyle devam etmiş, tedvin dönemiyle birlikte gelişerek devam etmiştir. Müfessirler, yaşadıkları dönemin ilmî anlayış ve ihtiyaçlarını göz önüne alarak kendi ilmî istidatlarıyla Kur'ân'ı tefsir ederek onun nazmında mündemiç bulunan murâd-ı ilâhîyi keşfetmeye ve insan için dünya ile ahiretin yol haritasını çözmeye çalışmışlardır.

Kur'ân'ın anlaşılmaya ve açıklanmaya olan ihtiyacı indiği zamandan bu yana hiç değişmemiştir. Onun ihtiva ettiği aslî ve talî konular üzerine yapılan ilmî çalışmaların tükenmemesi bunun en açık göstergesidir. Müfessirler Kur'ân'ı anlamak ve anlamlandırmak için tarihî süreçte farklı yöntemler geliştirmişlerdir.

Başlangıçta rivâyet ve dirâyet yöntemiyle devam eden tefsir çalışmaları, çağdaş dönemde farklı sebeplere bağlı olarak çeşitlenmiştir. İlgili devirde Kur'an'ın hidâyetini insanlara ulaştırmak için geliştirilen tefsir yöntemlerinden biri de *et-Tefsîru'l-Mevdûi'*/Konulu Tefsir çalışmalarıdır. Şüphesiz bu tefsir türü çağdaş dönemde en popüler yöntemlerin başında gelmektedir. Günümüzde ahlakî, psikolojik ve ekonomik sorunlarla baş etmeye çalışan bireye, Kur'an'ın anlam dünyasına nüfuz edebilmesi noktasında bu yöntem önemli bir katkı sağlamaktadır.

Son dönemlerde Kur'an araştırmaları ve tefsir çalışmaları daha çok bu yöntem çerçevesinde yoğunlaşmış, konu, kavram ve sûre merkezli birçok konulu tefsir çalışması yapılmıştır. Çağdaş dönemde revaç bulan bu tefsir yöntemi çalışmanın ana mihranını oluşturmaktadır. Çalışmada, muhtevanın zenginliğinden dolayı Kur'an'ın küçük bir özeti niteliğinde olan İsrâ sûresi tercih edilmiştir. Sûre esas itibarıyla Kur'an'ın ana konuları olan tevhid, iman esasları, nübüvvet, ahiret hayatı, ibadetler, ahlakî ilkeleler ve bunlara bağlı talî konuları ihtiva etmektedir. Bu sebeple sûrenin konulu tefsir yöntemiyle incelenmesi önem arz etmektedir. Çalışma bu bilinçle kaleme alınmıştır.

Çalışmada sûrenin ihtiva ettiği konuları temellendirmek ve okuyucunun zihninde sûre bütününe dair mülâhazaların oluşmasını sağlamak için öncelikle âyetler mushaf tertibine göre değerlendirilip bütüncül bir bakış açısıyla incelenmeye ve analiz edilmeye çalışılmıştır. İkinci aşamada sûrenin ihtiva ettiği konular, Kur'an bütünlüğünde incelenerek sûre merkezli konulu tefsir yöntemi uygulanmıştır. Bu yönüyle iki farklı yöntemi bir arada sunması açısından çalışmanın ayrı bir konuma sahip olduğu söylenebilir. Sûrenin içeriğini analiz ederken okuyucunun ve araştırmacının ilgisini dağıtacak konu ve amaçtan uzaklaştıracak meselelere değinmemeye gayret edilmiştir. İlmî araştırmalara katkı sunması amaçlanan bu çalışmada eksikliklerinin olabileceği aşîkârdır. Ancak bu eksikliklerin, konunun doğasından değil,

tamamen tarafımızdan kaynaklanan sınırlılıklardan ileri geldiği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu hakikat ile birlikte burada çalışmamın ilk aşamasından son halini alıncaya kadar ilminden ve tecrübelerinden istifade ettiğim saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. İdris Şengül hocama, yapıcı eleştirileri ve değerlendirmeleriyle beni yönlendiren ve katkılar sunan Prof. Dr. İsmail Çalışkan ve Prof. Dr. Müfit Saruhan hocalarıma, çalışmamın tamamlanmasında ciddi katkıları ve yönlendirmeleri olan saygıdeğer hocam ve babam Prof. Dr. M. Halil Çiçek'e, değerli katkılarıyla beni motive eden Doç. Dr. Servet Demirbaş, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Uzun ve Dr. Öğr. Üyesi Adem Görmüş hocalarıma şükranlarımı sunuyorum.

Hayatımın her alanında olduğu gibi bu yoğun süreçte de yanımda olan, bana maddi ve manevi destek veren sevgili eşim Yusuf Gündüz'e ve dualarını her zaman hissettiğim sevgili annem Hüsna Çiçek'e ve benden desteklerini esirgemeyen beni cesaretlendiren aileme, teşekkür ediyorum.

Son olarak çalışmam esnasında düşüncelerinden ve bilgilerinden istifade ettiğim tüm hocalarıma ve beni destekleyen, dualarını esirgemeyen tüm tanıdıklarına da teşekkür ediyorum.

Çalışmadan faydalananların çok olması ümidimizdir.

Gayret bizden; tevfik Allah'tandır.

Dr. Şeyma GÜNDÜZ

Ankara 2025